

Dita Rusová, Papežství v době pontifikátu Inocence III.: boj proti herezi a nástup mendikantských řádů, bakalářská práce FF UK v Praze 2013, 58 s., 12 stran příloh

Posudek oponenta

Předkládaná bakalářská práce představuje zamyšlení nad hlavními problémy pontifikátu Inocence III., podložené seriózní znalostí základní literatury týkající se této problematiky. Je třeba pochopitelně podotknout, že takto vymezené téma má nespočetné množství dalších konotací, takže jeho heuristické zpracování by mohlo přinést mnohem bohatší záběr, nicméně vzhledem k charakteru díla lze zvolenou koncepci přijmout.

Paní Rusová si svůj úkol definovala jako zhodnocení osobnosti tohoto papeže ve vztahu k nejpodstatnějším úkolům jeho pontifikátu, kterými se staly boj proti herezi a reforma církve, kde dle mého soudu správně zdůraznila význam přijetí mendikantských řádů do systému katolické církve jako nejdůležitější Inocencův odkaz budoucnosti.

Vlastní dílo je pak rozděleno do tří základních okruhů. V prvním překladaatelka práce shrnula poměry v církvi před Inocencovým nástupem. Přestože, jak sama říká, má tato část charakter kompilace, cenné je její citlivé hodnocení situace: na jedné straně hmatatelný pokrok reformního procesu, uskutečňovaného lateránskými koncily, na straně druhé stále přetrvávající neschopnost koncepční a celkové reakce jak na společenské změny, tak na přímé útoky vůči ortodoxii vedené jednotlivými herezemi. Nejdůležitější z nich jsou zde charakterizovány velmi výstižným způsobem. Druhá část je vlastně malou biografií Inocence III., koncipovanou tak, aby bylo zřejmé, že jeho pozdější zásahy do církve, které učinil jako papež, vyvěraly jak z jeho sociálního původu (citlivost k dopadům veřejného vystupování církve), tak z jeho formování univerzitním prostředím (personální politika, hluboká koncepčnost a promyšlenost oprav). Poslední kapitolu paní Rusová věnovala analýze Inocencova úsilí vymýtit katarskou herezi, jeho roli při formování dominikánského a františkánského řádu a reformám IV. lateránského koncilu. Kladem této části je, že autorka na jedné straně nepodlehla přílišnému kriticismu, zejména pokud jde o roli inkvizice či nepodařenou 4. křížovou výpravu, současně se ovšem nenechala unést do polohy romantické adorace tohoto papeže. Předložila tak vyvážený obraz úspěchů i omylů a chyb, které k tomuto pontifikátu rovněž patřily.

K dílu jako celku mám jen několik drobných připomínek. Na straně osm se mi nezdá úplně výstižné tvrzení, že by dosavadní bádání věnovalo menší pozornost roli Inocence III. v boji proti herezi. Takové tvrzení snad platí, pokud bychom se omezili pouze na produkci české provenience. Rovněž bych necharakterizoval kompilaci jako metodu práce.

Konstatovaná ztráta pozic říše v severní Itálii po uzavření wormského konkordátu je sice trefná, nepřikládám bych však v tomto procesu rozhodující roli Řehořovi VII. a jeho nástupcům a přinejmenším jako zcela rovnocennou bych chápal emancipační snahu severoitalských komun (s. 14). Preciznější formulaci by si zasloužila též charakteristika pozice oficiální církve k překladům Písma do vernakulárních jazyků. Myslím, že nešlo jen o překlad jako takový, ale i fórum, pro který bylo určeno (s. 19). Sporné je též tvrzení o proniknutí dualistického učení do latinské Evropy z Východu; mohlo se totiž jednat o zcela samostatný, paralelné probíhající proces (s. 20).

Autorka díla sice v Úvodu deklarovala, že politika Inocence III. vůči evropským panovníkům nebude hlavním předmětem jejího zájmu, pokud však přece jen věnovala této záležitosti jistou pozornost (s.25an.), očekával bych alespoň drobnou analýzu respons *Venerabilem* a *Per venerabilem*. Konečně nadnesené se mi zdá hodnocení italské politiky Oty Brunšvického jako zrady a ne zcela přesnou je i charakteristika bitvy u Bouvines (anjouovské imperium se rozpadlo dříve).

Přes uvedené připomínky (spíše diskusního charakteru) však konstatuji, před dílo paní Rusové má vzhledem k typu této kvalifikační práce solidní úroveň, nese rysy pečlivého zpracování tématu a je psáno kultivovaným jazykem. Doporučuji ho proto k úspěšné obhajobě a navrhuji jej klasifikovat známkou:

výborně

V Praze/Kolíně 5. června 2013

Doc. PhDr. Václav Drška, Ph.D.